

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

DOĞAL TAŞLAR SEKTÖRÜ

Sektör Raporları

İhracat Genel Müdürlüğü
Maden, Metal Ve Orman Ürünleri Daire Başkanlığı

DOĞAL TAŞLAR

Doğal Taşlar GTİP Kapsamı

Doğal taş sektörü Armonize Sistem Nomanklatöründe 25. ve 68. Fasıllarda sınıflandırılmıştır. 25. fasılda ham kayağan taşı (arduvaz), mermer ve granit yer almaktadır. Bu gruptaki ürünler ham ve blok haldedir. 68. fasılda ise kesilmiş, ebatlanmış ve işlenmiş ürünler yer alır.

ÜRETİM

Doğal taşlar, doğadan çıkarıldıktan sonra ticari olarak işletilebilen en eski inşaat malzemeleridir. Tarih boyunca insanoğlu tarafından yapılarda ve anıtlarda güzelliği, dayanıklılığı nedeniyle kullanılmıştır. Zamanla kullanımı artan doğal taşlar günümüzde özellikle inşaat, kaplama, döşeme, heykeltçilik, mezar taşı yapımı, mıcır, porselen ve cam sanayi, optik sanayi ve süs eşyası yapımında kullanılmaktadır. Doğal taş sektörü, son dönemde yeni üreticilerin de pazara girmesiyle ivme kazanan; hem ülkemiz hem de dünya ticareti için önem arz eden sektörler arasındadır.

Dünyanın en zengin mermer yataklarının bulunduğu Alp kuşağında yer alan Türkiye’de, 4 milyar m³ işletilebilir mermer, 2,8 milyar m³ işletilebilir traverten, 1 milyar m³ granit rezervi bulunmaktadır. Bu değerlere göre Türkiye dünya doğal taş rezervinin yaklaşık %40'ına sahiptir. Türk doğal taş sektörü; çeşit ve rezerv zenginliği, sektör deneyimi, ham madde bolluğu, deniz ulaşımında nakliye kolaylığı, dinamik sektör yapısı, kullanılan yeni teknolojiler ve geniş renk skalası ile dünya doğal taş piyasasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye’de çeşitli renk ve desenlerde kristalin kalker (mermer), kalker, traverten oluşumlu kalker (oniks), konglomera, breş ve magmatik kökenli kayalar (granit, siyenit, diyabaz, diyorit, serpantin, vb.) bulunmaktadır.

Dünya pazarlarında beğeni kazanabilecek nitelikte doğal taş çeşidine sahip olan Türkiye’de, rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniş bir bölgeye yayılmıştır. Rezervlerin bölgelere göre dağılımı, Ege Bölgesi %32, Marmara %26, İç Anadolu % 11, Doğu Anadolu Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Bölge’si %31 şeklindedir. Sektörde yaklaşık 1.500 adet doğal taş ocağı, fabrika ölçeğinde faaliyet gösteren 2.000 kadar tesis, orta ve küçük ölçekli 9.000 atölye faaliyet göstermektedir. İstihdam edilen kişi sayısı 300.000 civarındadır. Üretimin en fazla olduğu iller; Balıkesir, Afyon, Bilecik, Denizli ve Muğla’dır. Bu bölgelerdeki üretim, tüm üretimin % 65’ini oluşturmaktadır. Ekonomik mermer yataklarının bulunduğu diğer iller ise; Bursa, Kırşehir, Çankırı, Çorum, Kastamonu, Niğde, Kayseri, Artvin, Bitlis, Erzincan, Bayburt, Sivas, Tokat, Denizli, Kütahya, Eskişehir, Diyarbakır, Elazığ, Çanakkale, Konya, İstanbul ve Manisa’dır.

Ülkemizde 80’nin üzerinde değişik yapıda, 120’nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi belirlenmiştir. Uluslararası piyasada en tanınmış mermer çeşitleri; Süpren, Elazığ Vişne, Akşehir Siyah, Manyas Beyaz, Bilecik Bej, Kaplan Postu, Denizli Traverten, Ege Bordo, Milas Leylak, Gemlik Diyabaz ve Afyon Şeker’dır. Uluslararası pazarda bilinen bu mermer çeşitlerimizin

dışında, son dönemde kayrak taşı, dere ve deniz aşındırması ile oluşmuş çakıl taşları ve tüfler de dış ticaretimizde öne çıkan doğal taş çeşitleridir.

Türk mermeri, farklı renk skalası ve kalitesiyle dünyanın pek çok ülkesinde, dünyaca tanınmış mekanlarda kullanılmaktadır. Vatikan'ın en önemli kiliselerinden biri olan Saint Pierre kilisesinin girişindeki sütun ve kaplamalarda Afyon İscehisar mermerleri kullanılmıştır. ABD'de Beyaz Saray'da yetkililerin basın açıklamaları yaptıkları alanda kullanılan mermer Elazığ'da üretilen Elazığ Vişne'dir. Alman Parlamentosu, Fransa Parlamentosu ve ABD Temsilciler Meclisi Elazığ vişnenin kullanıldığı diğer mekanlardır. Dünyanın en önemli eğlence merkezlerinden Disneyland'da 18 bin metrekare Türk mermeri yer alırken; dünyanın dört bir yanındaki pek çok lüks otelin ıslak zeminlerinde Türk mermeri tercih edilmiştir.

Sektör; yüksek ihracat potansiyeli, iç piyasa tüketimi, doğal taş makineleri üretimi ve ihracatı ile Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır. Özellikle son dönemde mermer üretiminde, klasik mermer üretim yöntemlerinin değişmeye başlaması, nitelikli işgücü ve ileri teknolojiye dayanan modern üretim yöntemlerinin daha çok kullanılmaya başlanması, büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlarla birlikte bütünleşmiş üretim yapan tesislerin de devreye girmesiyle işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir. Uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde rekabetin çok yoğun olduğu dünya doğal taş pazarına uygun üretim ve pazarlama yapabilecek ürünler hazırlayan tesis sayımız artmıştır. Türkiye dünya doğal taş üretiminde lider on büyük üreticiden biri konumuna gelmiştir.

Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. Türkiye'de yıllık doğal taş üretimi 11,5 milyon ton civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 6,5 milyon m2 civarındadır.

Doğal taşlar grubunda mermerden sonra ikinci önemli doğal taş granittir. Plütonik magmatik kökenli bir kayaç olan granit, asidik bir bileşime sahiptir. Grinin çeşitli tonlarında renklere sahip olan granitler, genellikle dış kaplama ve yer döşemesinde kullanılmaktadır. Özellikle inşaat sektöründe kullanılan granit, iyi cila alma, renk çekiciliği ve sağlamlığı sayesinde aynı zamanda figür işlemeciliğinde de kullanılmaktadır. Önemli rezervler Ordu, Rize, Trabzon, Balıkesir, Kırklareli, Kırşehir, Bolu, İzmit, Çanakkale ve İzmir'de bulunmaktadır. Parlak görünümü ve dayanıklılığı ile genellikle gelişmiş ülkelerde tercih edilen granitin kullanımı son zamanlarda ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Doğal taşlar konusunda son dönemdeki önemli gelişme de 89/106/EEC sayılı "İnşaat Malzemeleri Direktifi" kapsamındaki CE işareti uygulamasıdır. İlgili direktif kapsamında iç ve dış cephelerde; yer ve duvar kaplaması amacı ile kullanılan mermer ve diğer doğal taşlarda CE işareti alma zorunluluğu getirilmiştir.

TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARET

İhracat

1985 yılında Maden Kanununun kapsamına alınan mermer sektörü, bu dönemden sonra farklı bir sürece girmiştir. Sektöre yapılan yatırım sayısının artması paralelinde ihracat potansiyelinin artmasına olanak sağlamıştır. Mermer ihracatı her yıl bir önceki yıla göre artarak devam etmiş ve 2006 yılında 1 milyar dolar sınırını geçmiştir. 2007 ve 2008 yıllarında doğal taş ihracatı artış eğilimini devam ettirmiştir. Ancak 2009 yılında, 2008 yılı dünya ekonomik krizi ve buna bağlı olarak inşaat sektöründe yaşanan ciddi duraklamaya bağlı olarak ihracat %12 oranında azalarak 1,23 milyar dolara gerilemiştir. 2010 yılında sektör ihracatı %21 artarak 1,6 milyar dolara yaklaşmış ve kriz öncesi seviyelerinin üzerine çıkmıştır. 2011 yılında ise doğal taş ihracatı bir önceki yıla göre %6,6 artarak 1,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında %14 artarak 1,9 milyar dolara ulaşan doğal taş ihracatı 2013 yılında %16,7 büyüyerek 2 milyar dolar sınırını geçerek 2,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

200 farklı ülkeye ihracat yapılan doğal taş ticaretinde Çin, ABD, Irak, Suudi Arabistan ve Azerbaycan ihracatımızda ilk sıralarda yer alan ülkeler olmuştur.

Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri (Miktar: ton, Değer: 1000 ABD \$)

	2011	2012	2013	2012-2013 % Değişim	2013 Pay
ÇİN	635.264	784.760	980.146	24,9	44,3
A.B.D.	236.243	252.018	297.178	17,9	13,4
IRAK	81.734	99.076	113.466	14,5	5,1
SUUDİ ARABİSTAN	62.439	86.312	94.802	9,8	4,3
HİNDİSTAN	37.512	51.221	46.254	- 9,7	2,1
B.A.E.	29.262	42.202	45.762	8,4	2,1
AZERBAYCAN	24.722	26.124	45.279	73,3	2,0
FRANSA	42.252	41.995	45.195	7,6	2,0
RUSYA FEDERASYONU	28.233	30.036	41.784	39,1	1,9
KANADA	43.207	36.573	40.420	10,5	1,8
İNGİLTERE	45.711	45.375	37.965	- 16,3	1,7
İSRAİL	35.240	37.581	37.692	0,3	1,7
LİBYA	7.377	19.181	35.347	84,3	1,6
AVUSTRALYA	22.191	24.631	24.906	1,1	1,1
ALMANYA	26.961	24.481	21.252	- 13,2	1,0
TAYVAN	17.657	23.321	20.309	- 12,9	0,9
TÜRKMENİSTAN	15.303	12.437	19.133	53,8	0,9
KATAR	5.185	6.151	16.951	175,6	0,8
ENDONEZYA	10.459	14.698	15.694	6,8	0,7
İTALYA	18.233	15.919	15.255	- 4,2	0,7
İlk 20 Ülke Toplam	1.425.184	1.674.092	1.994.792	19,2	90,1
Genel Toplam	1.663.097	1.897.129	2.213.925	16,7	100

Kaynak: TÜİK

2013 yılında doğal taş ihracatımızda en önemli pay, %50 ile ham/blok mermer ve travertene aittir. Doğal taş ihracatımızın 1 milyar doları işlenmiş mermer, 1,1 milyar doları blok mermer ihracatına, 86 milyon doları ise granit ve diğer sert taşların ihracatına aittir. İşlenmiş mermer ihracatında en önemli pazar, ihracatımızın %28'ini oluşturan ABD olmuştur. ABD'yi sırasıyla %11'lik payla Irak, %9'luk payla Suudi Arabistan takip etmiştir. Fransa, Azerbaycan, BAE diğer önemli işlenmiş ürün ihraç pazarları olmuştur.

Doğal Taş İhracatımız 2011-2013 (Miktar: Bin ton, Değer: Milyon ABD Doları)

GTIP Altılı Kodu	Ürün Grubu	2011		2012		2013		Değişim % 2012/2013		Pay % (2013)	
		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
251511 251512	Ham/Blok Mermer	4.466	688	4.936	869	5.654	1.111	14,5	27,8	68,1	50,2
680221 680291	İşlenmiş Mermer	1.684	814	1.851	899	2.019	1.018	9,1	13,2	24,3	46,0
251611 251612	Ham/Blok Granit	442	15	212	9	96	6	- 54,5	- 38,6	1,2	0,3
680223 680293	İşlenmiş Granit	21	13	22	16	21	14	- 0,8	- 13,3	0,3	0,6
251400, 251520, 251620, 251690, 680100, 680210, 680229, 680292, 680299, 680300	Diğerleri	598	133	920	103	510	66	- 44,5	- 36,6	6,1	3,0
Genel Toplam		7.211	7.211	1.663	7.940	1.897	8.301	2.214	4,5	16,7	100,0

Kaynak: TÜİK

Ham plaka ve blok mermer ihracatın artış gösterdiği bir ürün grubudur. Bu ürünlerin 2013 yılı ihracatı, %15'lik artışla 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Çin, toplam ham blok mermer ihracatında %87'lik değerle ilk sırada yer almış; bu ülkeyi sırasıyla Hindistan(%4), Tayvan(%2) ve İtalya(%1) izlemiştir.

Türkiye'de doğal taş sektörünün tanıtımı için her yıl ihtisas fuarları düzenlenmektedir. 2014 yılında düzenlenecek fuarlar şunlardır;

- "Marble 20. İzmir Uluslararası Doğal taş ve Teknolojileri Fuarı" 21-24 Mart 2014, İzmir
- "Natural Stone 2014, Uluslararası Mermer, Doğal Taş Ürünleri ve Teknolojileri Fuarı" 4-7 Haziran 2014, İstanbul
- "Stone Expo 2014, Afyon Mermer ve Mermer Teknolojileri Fuarı" 12 - 15 Haziran 2014, Afyon

- "Maden Türkiye 2014" 27-30 Kasım 2014, İstanbul

İthalat

Son yıllara kadar doğal taş ithalatımız, ihracatta görülen artışın aksine ya sabit kalıyor ya da çok az artış gösteriyordu. Özellikle Çin'den yapılan ithalatın artmasıyla beraber doğal taş ithalatı da artmaya başlamıştır. Ancak bu durum 2008 yılındaki ekonomik krizin etkisiyle, 2009 yılında azalış yönüne dönmüştür. 2009 yılında doğal taş ithalatı bir önceki yıla göre miktar bakımından %16, değer olarak %12 azalmıştır. 2010 yılında doğal taş ithalatımız tekrar artış göstermiştir. 2011 yılında ise bir önceki yıla göre %21 artış gösteren doğal taş ithalatımız 215 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında 195 milyon dolara düşen doğal taş ithalatımız, 2013 yılında 250 milyon dolar olmuştur. Doğal taş ithalatımızda, en önemli pay %94'lük paya sahip olan işlenmiş granit ve %3'lük paya sahip olan blok granite aittir. Doğal taş alımı yapılan ülkeler arasında Hindistan, İspanya, Çin ve Vietnam ilk sıralarda yer almıştır.

Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Doğal Taş İthalatı 2011-2013 (Miktar: ton, Değer: Milyon ABD Doları)

GTIP Altılı Kodu	Ürün Grubu	2011		2012		2013		2012-2013 % Değişim		2013 % Pay	
		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
251511 251512	Ham/Blok Mermer	3,9	0,9	4,3	0,9	11,5	2,0	167,1	125,0	2,4	0,8
680221 680291	İşlenmiş Mermer	23,1	19,4	25,2	21,5	41,0	39,4	62,8	83,3	8,7	15,7
251611 251612	Ham/Blok Granit	18,5	3,2	37,1	5,2	56,6	8,4	52,7	61,9	12,0	3,4
680223 680293	İşlenmiş Granit	323,6	186,3	279,6	161,3	336,8	191,9	20,5	19,0	71,7	76,7
251400, 251520, 251620, 251690, 680100, 680210, 680229, 680292, 680299, 680300	Diğerleri	15,7	5,1	16,8	6,6	24,0	8,6	43,3	30,8	5,1	3,4
Genel Toplam		384,8	384,8	215,0	362,9	195,4	469,9	250,3	29,5	28,1	100,0

Kaynak: TÜİK

Dünya Üretimi

Dünya genelinde doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Özellikle son on yılda görülen artış, kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelere paralellik göstermektedir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işleme teknikleri ile taş, kolay ve ekonomik olarak istenen şekilde işlenmekte ve yeni kullanım alanları bulmaktadır.

Doğal taşın malzemelerin mimar ve tasarımcılar tarafından daha fazla tercih edilmesi dünyadaki tüketici sayısının artmasına neden olmuştur. Önemli ölçüde düşen piyasa fiyatları, ekolojik ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması da tüketimin artmasına yardımcı olmuştur. Uzmanlar gelecek yıllarda bu gelişmenin süreceği tahmininde bulunmaktadır.

Dünya doğal taş rezervleri incelendiğinde Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, İran, Pakistan gibi ülkelerde karbonatlı kayaç (mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks) rezervlerinin fazla olduğu görülmektedir. İspanya, Norveç, Finlandiya, Ukrayna, Rusya, Pakistan, Hindistan, Çin, Brezilya ve Güney Afrika'da ise işletilebilir magmatik kayaç (sert taş) rezervlerinin yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Asya kıtasında başta Çin olmak üzere, Hindistan, İran önemli üretim potansiyeline sahip olan ülkelerdir. Avrupa kıtasında ise İtalya, İspanya, Türkiye ve Portekiz doğal taş üretiminde ve ticaretinde söz sahibi ülkeler arasındadır.

Dünya Ticareti

2013 yılında dünya doğal taş ihracatı bir önceki yıla göre %12 artarak 18,7 milyar dolara ulaşmıştır. Bu değer yaklaşık 5 milyar doları ham-blok taş ihracatına, 13,7 milyar doları ise işlenmiş ürünlere aittir. Çin, İtalya, Türkiye, Hindistan ve Brezilya her iki ürün grubunda da önemli ihracatçı ülkeler olmuştur. 2013 yılında dünya ham-blok mermer ürün ihracatında Türkiye toplam ihracatın %39'unu gerçekleştirerek ilk sırada yer alırken; İtalya %15'lik ihracatla ikinci sırada yer almıştır. İtalya'yı sırasıyla İspanya, Yunanistan ve Mısır izlemiştir. Dünya işlenmiş doğal taş ihracatında ise ilk üç sırayı Çin (%39), İtalya(%16), Hindistan (%8) paylaşmıştır. Türkiye ise %8'lik payla işlenmiş doğal taş ihracatında 4. sırada yer almıştır. Dünya doğal taş ithalatı ise 2013 yılında 17,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 5,4 milyar doları ham-blok taş ithalatına, 12,1 milyar doları ise işlenmiş ürün ithalatına aittir. Önemli ithalatçı ülkeler ham-blok taş ithalatında Çin, Hindistan ve Tayvan olmuştur. Dünya işlenmiş doğal taş ithalatında en büyük alıcı %25'lik değerle ABD olurken; Japonya (%7), Güney Kore(%6) ve Suudi Arabistan(%5) diğer önemli alıcılar olmuştur.

Dünya Doğal Taş İhracatı (Milyon ABD \$)

GTİP NO	TANIM	2011	2012	2013	2013 Yılında Başlıca İhracatçı Ülkeler ve Payları
6802	İşlenmiş Doğal Taşlar	11.391	12.183	13.698	Çin (42), İtalya (14), Hindistan (8), Türkiye (8), Brezilya (7)
2515	Ham Mermer-Traverten	2.342	2.503	2.900	Türkiye (39), İtalya (15), İspanya (13), Yunanistan(6), Mısır (5)
2516	Ham Blok Granit	1.806	1.850	2.006	Hindistan (43), Brezilya (14), Norveç (5), Çin (5), Finlandiya (3)
2514	Ham Kayağan Taşı	94	85	90	Hindistan (24), Fransa (16), Çin (13), İspanya (10), Rusya (6)
	Genel Toplam	15.633	16.621	18.694	

Kaynak: Trademap

Dünya Doğal Taş İthalatı (Milyon ABD \$)

GTİP NO	TANIM	2011	2012	2013	2013 Yılında Başlıca İhracatçı Ülkeler ve Payları
6802	İşlenmiş Doğal Taşlar	9.839	10.388	12.103	ABD (25), Japonya (7), G. Kore (6), Suudi Arabistan (5), Almanya (4)
2515	Ham Mermer-Traveer	2.547	2.596	2.945	Çin (63), Hindistan (8), Tayvan (4), İtalya (4), Suudi Arabistan (2)
2516	Ham Blok Granit	2.319	2.333	2.327	Çin (45), İtalya (10), İngiltere (8), Tayvan (7), Fransa (3)
2514	Ham Kayağan Taşı	90	85	88	Fransa (19), İngiltere (11), İtalya (11), Almanya (7) Belçika (6)
	Genel Toplam	14.795	15.403	17.463	

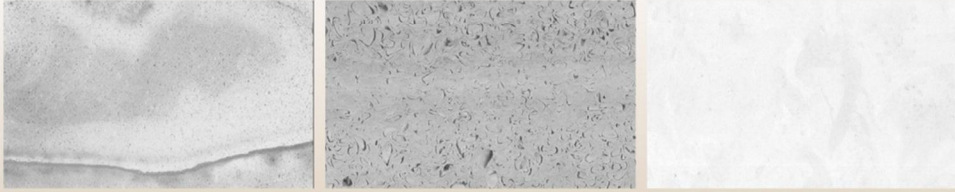
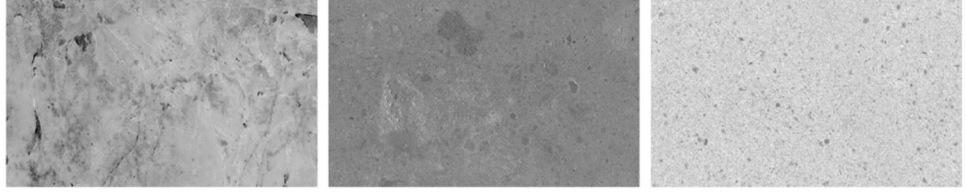
Kaynak: Trademap

Kaynaklar

- International Trade Center (ITC) Trade-Map (www.trademap.org)
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, (<http://www.dpt.gov.tr>)
- Türkiye Doğal Taş Sektörünün Güncel Değerlendirmesi, YÜZER, E.-ANGI, S., 2008
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
- Türkiye Mermer Doğal Taş ve Makineleri Üreticileri Birliği-TÜMMER(www.tummer.org.tr)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

Adres: T.C. Ekonomi Bakanlığı
İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Telefon: +90 312 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr